Україна у світі нових воєн: стратегічні виклики, ризики та інтереси держави на тлі війни США, Ізраїлю та Ірану

Віктор БЕДЬ, Юліан БЕДЬ
Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових досліджень Карпатського університету імені Августина Волошина

м. Ужгород
4 березня 2026 року

Глобальний контекст: світ у фазі паралельних воєн

Початок масштабного воєнного протистояння між США, Ізраїлем та Іраном різко змінив глобальний політичний і безпековий порядок денний. Світ фактично входить у фазу паралельних воєн, коли кілька великих конфліктів розгортаються одночасно, взаємно впливаючи один на одного.

Російсько-українська війна, війна на Близькому Сході, зростання напруження в Азії та загострення глобального геополітичного протистояння формують нову реальність міжнародних відносин. У цій реальності система міжнародної безпеки, створена після Другої світової війни, демонструє ознаки глибокої кризи.

Механізми міжнародного права та дипломатії дедалі частіше поступаються місцем політиці сили. Застосування військової сили без належної міжнародно-

правової легітимації створює небезпечні прецеденти, які можуть призвести до подальшої ерозії міжнародного правопорядку.

У таких умовах ризик масштабної геополітичної дестабілізації стає значно вищим, ніж у попередні десятиліття.

Війна на Близькому Сході: фактор глобальної нестабільності

Воєнне протистояння між США, Ізраїлем та Іраном має не лише регіональний, а й глобальний характер.

По-перше, конфлікт має потенціал до значного розширення. Іран має розгалужену мережу військово-політичних союзників та проксі-структур у регіоні, що створює ризик втягування у конфлікт нових держав.

По-друге, війна безпосередньо впливає на світову енергетичну систему. Район Перської затоки та Ормузької протоки є одним із ключових вузлів світового експорту нафти та газу. Будь-яке порушення стабільності в цьому регіоні неминуче призводить до зростання цін на енергоносії та створює ризики для глобальної економіки.

По-третє, конфлікт може спричинити масштабні гуманітарні наслідки. Зростання кількості жертв серед цивільного населення та можливі нові хвилі міграції можуть стати серйозним викликом для Європейського Союзу.

Таким чином, війна на Близькому Сході поступово перетворюється на один із ключових факторів глобальної нестабільності.

Найбільший виклик для України: відвернення глобальної уваги

Для України найбільша небезпека полягає не лише у самому конфлікті на Близькому Сході, а у зміні глобального політичного порядку денного.

Коли виникає новий масштабний конфлікт, міжнародна увага природно переміщується до нього. Це може призвести до зниження інтенсивності дипломатичного тиску на Росію та ускладнення процесу ухвалення нових пакетів військової допомоги Україні.

Саме тому для української дипломатії критично важливо забезпечити збереження міжнародної уваги до російської агресії. Війна Росії проти України залишається центральним викликом для європейської безпеки, і її значення не може бути зменшене появою інших конфліктів.

Стратегічна позиція України

У нових умовах Україна повинна дотримуватися чіткої стратегічної лінії.

По-перше, необхідно зберігати послідовну правову позицію. Україна від початку війни апелює до норм міжнародного права та принципу заборони агресії.

По-друге, Україна повинна уникати втягування у зовнішні військові конфлікти, які не пов’язані безпосередньо з її національною безпекою.

По-третє, необхідно посилювати дипломатичну активність у відносинах із країнами Європейського Союзу та США, наголошуючи на тому, що російсько-українська війна є центральною загрозою для європейської безпеки.

По-четверте, Україна повинна зміцнювати власну стратегічну стійкість — політичну, економічну та військову.

Перспективи завершення російсько-української війни

Переговорний процес між Україною та Росією залишається складним і суперечливим. Росія продовжує використовувати дипломатичні механізми як інструмент затягування конфлікту та нав’язування політичних умов.

Реальний прогрес у переговорах можливий лише за наявності двох ключових факторів: збереження міжнародної підтримки України та посилення військово-політичного тиску на Російську Федерацію.

Будь-яке послаблення міжнародної підтримки лише стимулює агресора до продовження війни.

Стратегічний висновок

Світ увійшов у період підвищеної геополітичної турбулентності. Паралельні конфлікти у різних регіонах формують нову конфігурацію міжнародних відносин, у якій система глобальної безпеки переживає серйозну кризу.

Війна на Близькому Сході створює нові виклики для міжнародної стабільності, але вона не змінює головного факту: російська агресія проти України залишається центральною загрозою для безпеки Європи.

У цих умовах стратегічним завданням України є збереження міжнародної підтримки, посилення дипломатичних позицій та недопущення відвернення уваги міжнародної спільноти від російської війни проти української держави. Водночас Україна повинна системно нарощувати свої військові та оборонні спроможності та давати належний відсіч агресору – Російській Федерації.

Саме послідовність, стратегічна витримка та опора на міжнародне право можуть стати ключовими факторами захисту української державності у новій фазі глобальної нестабільності.

Джерела

1. Reuters. Oil rises as Iran crisis disrupts Middle East supply. URL: https://www.reuters.com/business/energy/oil-rises-over-1-iran-crisis-disrupts-middle-east-supply-2026-03-04/ (доступ: 04.03.2026)
2. Reuters. EU nations call for restraint and respect for international law in Iran conflict. https://www.reuters.com/world/middle-east/eu-nations-call-maximum-restraint-respect-international-law-iran-conflict-2026-03-01/ (доступ: 04.03.2026)
3. AP News. Regional tensions rise after U.S.–Israel strikes on Iran. https://apnews.com/article/e1c316da4ce809407122590a6872aa85 (доступ: 04.03.2026)
4. UN News. UN calls for de-escalation amid growing tensions in the Middle East. https://news.un.org/en/story/2026/03/1167070 (доступ: 04.03.2026)